

105362 IV. 2168
Biblioteca populară a „TRIBUNEI“.

Nr. 7.

Teiu - legănat.

Poveste

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gr. Sima al lui Ión.

Sibiu, 1885.

Editura și tiparul Institutului tipografic,
societate pe acții.

8 cr. sau 16 bani exemplarul.

A fost ce-a fost, că de unde nu, cine ar mai povesti!

Pe vremile acelea, când împărații ședeau la masă cu argații, — a fost un bărbat și o muiere.

Deși nu tocmai lipsiți pământului, ei erau totuși mai codași, — cum se țice.

Asta însă puțin ne privesce, pentru-că sărăcia și ea printre oameni trebuie să fie. Omul dacă e sănătos și în casă este pace și liniște, cu chiu, cu vai, ce-i drept, dar' tot o duce el de pe o ți pe alta, cum poate.

E rău însă, și încă rău de tot, când un bărbat și o muiere, cununați după lege, petrec împreună o viață întreagă, și n'au copii.

Preste poate, ca să fie durere mai adâncă decât a moșneagului, ce ați mâne își lapădă potcoavele, vorba ceea, și el vede, că a trăit de-a fitea. Să scie el, că nu rămâne după sine

nici o urmă, precum nu rămâne după roua, ce nu se alege nimic la ântâiele rațe ale dimineții, după vulturul ce dă falnic tîrcoale prin aer, după corabia ce despică luciul mării, după câte și mai câte! Să vadă, că mult puținul ce a putut agonisi, Dumnezeu, drăguțul, scie cu cât necaz, cu câte alergături, — are să treacă la străini, cari n'ar dice poate nici: „Doamne iartă-'i păcatele!“ Să vadă, cum la alții, copiii sînt ca spuza și bucuria părinților ce se ajută cu ei!

Să vadă toate acestea și să nu se mîhnească, să nu simță un fel de ură cătră viață, să nu-'i pară rău de viața cheltuită, — nu se poate! O dic până de dece ori, dacă se cere!

Părechea de oameni, de cari ne fû vorba, încă erau de acei nemulțumiți. Și locul, unde ședeau nu sciu cum, dar' cobia tot a pustiu! Ei aveau adecă o căscioară făcută drept în mijlocul unei păduri, pe unde rar dacă străbatea vre un suflet de om. Ce mirare dar', că voia bună perise cu totul din mijlocul lor! Săptămâni întregi nu schimbau trei vorbe unul cu altul.

Într'o di bărbatul, cum era în pădure după nescai uscături de foc, ce îi trăsnesce de odată prin minte?!

Dacă Dumnezeu n'a aflat cu cale să-'i dea și lui copii, o să-'și facă el unul de lemn!

Să aibă cel puțin un semn de om în casă. E destul și atâta, când mai mult nu se poate.

A tăiat dar' un teiu potrivit și cu încetul, cu încetul 'și-a făcut un fel de trunchiu, ce aducea așa mai pe departe, cu copilul de țîță. Seara când s'a întors acasă, omul nostru, prelungă sarcina de hăbăduri pentru foc, a mai adus și un băiat.

Copilul, deși, precum vă spuseiu, nu era altceva, decât o bucată de lemn fără pic de suflet, muierea omului acelaia era toată voie bună și soțul seu vedând-o cum este, s'a bucurat și el, ca și când ar fi descoperit o comoară.

Au făcut băiatului cămeșuță nouă, din una mai ponosită a bătrânului, 'l-au înfășat și 'l-au culcat în liucă cu mare grije, de nici fetițele cele sburdalnice nu fac mai altceva cu ale lor păpuși!

Câte vorbe s'au schimbat între cei doi soți în acea seară, de mult, poate chiar din tinerețe nu s'a mai întemplat. De cântători, nu mai cu ceva mai de vreme, 'i-a putut fura somnul. Și de abia ațipiseră, când deodată îi veși în tălpi pe amândoi. Care de care rescolia prin tăciunii acoperiți de cu seară cu cenușă, ca să ție pe dimineată nițică jar de ațîtat focul. Bătrânul nimeresce unul, ce cu două — trei suflări s'a ojăjit cum se cade.

Luminează liuica și ved, că ce-'i! Ved și nu pot crede ochilor.

Copilul era viu și ca un trunchiu colea. Cu atâta putere țipa, de-'ți lua auđul cum se cade. Baba îl alăptează și în chipul acesta îl mai agoaie. —

Săptemâni de-a rîndul bărbatul nu s'a mișcat mai mult de acasă. Abia din când în când, dacă mai eșia, mai pentru nisce hreascuri de foc, mai pentru o cofă de apă, se ducă și se aducă dela moară. Alte trebi rămăseseră baltă din țiua aceea. Ear' baba tot cu băiatul în brațe cu ți cu noapte!

Și din teiu fiind el, „Teiu-legănat“ 'i-a rămas numele până în țiua de ađi. El nu creșcea, cum se creșce, făr' ca trestia de baltă, atât de iute. Cu toate astea nu s'a făcut o joardă numai, la care s'e-'i poți tu numera coastele, de gras ce era, fără nalt, peptos, grăsuț colea, cum se șede mai bine, ear' de fire era nēzdrăvan.

Când a ajuns junișan, 'l-a apucat un dor de ducă, de care nici el nu-'și putea da seamă, cum de-'l făcea tot mai neastēmpērat. A trebuit s'e plece. Un voinic de pănura lui s'e-'și trăiască viața într'un codru înfundat? — Peste poate!

'Și-a pus toate la cale și luându-'și rămas bun, a plecat cu inima mânănită, pentru-că părănții sei plângeau sērmanii, cum rar s'a vedut.

Nu scia cum să fie mai bine, să șadă ori să meargă! 'Și-a adus aminte, cum vremea tace și trece și cu ea trecem și noi și ne schimbăm, încât de abia ne mai cunoaștem, noi pe noi. Cine la tinerețe nu adună, nu-'și face casa casă și masa masă, la bătrânețe se căiește, dar' ce folos? că diua de ieri nici când nu se mai întoarce?!

Trebuind să străbată mai ântâiu codrul cel uriaș ce-'i încungiura, s'a luat drept pe țermurul unei vâlcele, ca să ease unde va eși.

Merge cât merge și numai ce întâlnește un uriaș, cât e mai mare! Acesta așa puteri avea în brânci, că strîngea petricele și bicășai și le tescuia cum avea poftă. Așa făcea: bolovani, stânci, munți, cu o vorbă cum îi era voia și nevoia. Urîndu-se de treaba asta, o lua pe altă coardă. Muntele cel mai înalt, stânca cea mai grozavă și bolovanul cel mai vîrtos, — la clipită și-'l făcea fărină. Ca mie de un cocoloș de brînză, — atâta îi păsa. Veți fi sciind, că acesta era nenea Sfarmă-peatră, el și nime altul.

— „Dar' ce-'ți poartă cioarele oasele pe locurile aceste, că sînt Sfarmă-peatră, care teamă n'are de puiu de om de sub soare, fără numai de Teiu-legănat?!”

— Teiu-legănat răspunde: „Prea mă iai cu furca cea lungă, nene Sfarmă-peatră! Vorba ceea:

„Mă iai cu aieptul, 'ți-a pîrăi peptul; — mă iai cu de-acelea, te-a ustura pielea!“

„Să vești tu! Vorbesci de lup și 'ți-e în cale, că și eu tocmai Teiu-legănat sînt.“

Care pe care, că aceea e a voinicilor!

Se iau la trîntă, că-'i mai dreaptă, însă vai de cojocul lui Sfarmă-peatră! S'a bucurat, că a dovedit el ântâiu pe Teiu-legănat, dar' de începutul bun se nu te bucuri nici odată, că la toate urma alege.

Teiu-legănat, adus odată în foc, se te ferească toți sfinții, câți sînt în cer, se nu-'i pici în brîncă! Cum ai lua o mînușă de cânepă de jos, așa-l apucă pe bietul Sfarmă-peatră și zup! cu el de pămînt. De unde se-'ți poată el sta pe picioare?! De cap amețit, trupul tot junghiuri, câteva coaste frînte, — e gluma naibei. După-ce s'a desmetecit, s'au legat frați de cruce și au plecat la drum, așa mai la modru, că Sfarmă-peatră, câteva zile de abia se ducea.

Bodogănind, când una, când alta, nici nu sciau, cum merg. Au făcut o bună postate, până când au dat de un alt uriaș.

Era însuși Strîmbă-lemne. Acesta, cât e draga de diuă altceva nu făcea, făr' hai în sus și hai în jos prin cel codru. Copaciul drept 'mi 'ți-'l îngujba, de nu mai era bun de nimic, pe

cel strîmb îl îndrepta, de lumina, că e lumină și nu putea să-l taie.

Ei bine dragii moșului! Strîmbă-lemne a fost așa cum v'am spus, încât pentru puteri, pătimia însă de limbuție. Nu-i păsa lui de fața cu care grăia nimic, și gura-i umbla ca o pîr-păriță, cât cu treabă, cât fără treabă. Așa nu e bine, căci briciul prea ager se știrbă și gura bate spatele!

Dar' să nu lungesc vorba, că noaptea e una, oamenii cu sutele și nu o ajung, — aflați dar', că mai a dracului bătaie n'a mâncat nici moș Sîn-Petru, când a furat opincile, sciți povestea, că aceea numai poveste e, făcută cine scie de ce păgân și vameș, care pismuesce legea noastră românească, decât care mai frumoasă și mai sfântă, nici c'a fost și nici c'a fi, că nu se poate. —

Cât a vădut Strîmbă-lemne, că ce e, s'a rugat de iertare și legându-se după obicei toți trei frați de cruce, au purces împreună.

Codru era mare de tot și cu una, cu două, nu putea omul să ease din el chiar nădrăvan fiind. Pățind-o aceasta acum și Teiu-legănat cu soții sei de cruce, vrînd a-și câștiga puteri nouă, se înțeleg să facă un popas.

Unul să rămână într'un loc anumit și să gătească nescai fiertură mai cu seamă, că ea dă

putere la om, ear' cei doi sã cerce nu cumva pot prinde vre-o sãlbãtãciune!

În ziua dintãiu a rãmas Sfarmã-peatrã.

Pe cãnd bucatele erau mai bune de gustat, eatã numai, cã se ivesce, te miri de unde Statu-palmã-Barbã-cot ori Natiiu-Cot cum le place unora a-'l mai numi.

Cine scie cum, cum nu, destul cã pe bietul Sfarmã-peatrã, cãt ai trage c'o pucioasã pe pãrete, 'l-a legat ghem. 'Si-a pus apoi gura la cale, cum e ñisa: „Mãncã mõi! ca dela altul“, — ear' cu ce a rãmas din zãmuri opãresce pe cela pe spinare. Ca sã nu fie nici o supãrare, ñn urmã si ñn coadã, 'l-a mai ñmbiat si cu nescai ghiolduri mai ñndesate, poate dẽ cheltuialã. Cine scie! Apoi 'l-a deslegat si s'a cam mai dus.

Sfarmã-peatrã, deși bãtut, precum v'am spus, — deși ñntreg trupul ñi era tot vînet si cuprins de junghiuri ca el, — nu se spalã nici cu vinars de drojdii, nici cu canfor si nici cu altceva, fãrã sciind, cã ce-'l așteaptã din partea celora, de n'or fi toate gata, — se face, cã nici capul nu-'l doare si ñsprãvesce, lungesce cu apã, sãreazã, pune oțet, piper si ce poate.

Mulțumiți n'au fost nici Teiu-legãnat si nici Strîmbã-lemne cu pãziturile (fierturile) din ziua aceea. Nu erau, mẽ rog, decãt liurcã goalã.

Într'una se scăpase cu sarea, într'alta cu oțetul și toate erau ca de cute și amnar. De petrecut, așa rele cum au fost, s'au petrecut, că ceia erau ruși de foame și duioși de fiertură.

Sfarmă-peatră: că pungă, că teacă, că una, că alta, punea vina pe câte 'n soare și lună, — că mâncările sînt de așa.

Diua a doua rămâne Strîmbă-lemne.

Întocmai ca Sfarmă-peatră a pățit-o și el. Ear' mâncările încă mai rele cu ceva!

Mâne voiu rămâne eu, să mă încredințez, ce este, că voi pare-'mi-se ați mâncat bătaia lui Sân-Petru și vi la nas să o dați pe față!

Statu-palmă-Barbă-cot, ce scia el, rogu-vă despre puterile lui Teiu-legănat?!

Acesta însă nu 'și-a pus mintea cu o stîr-pitură, de-al-de Natiiu-Cot, fără 'mi 'ți-'l umflă colea frumușel de barbă și făcînd o crepătură. În copaciul sdravên ce-'i sta la 'ndelete, 'i-o pune acoloa, scoate șecurea, crepătura se vindecă și piticul Statu-palmă trebuia să stee mulcom.

Pe când au sosit și ceia, bucatele erau cum sînt mai bune, nici fierbinți, nici răci, ear' de rîndul gătitului, putea face foale și un împărat din ele.

Pe când acestia mâncau, Statu-palmă îngrozit cum trebuia să fie, — țipa ca mușcat de șerpe. Le țiuiau urechile.

— „Da să mă luați și pe mine frate de cruce?! Că de multe ori vorba ceea: „Buturuga mică răstoarnă carul mare“.

Teiu-legănat încă ce scie el ce aduce ziua și noaptea?! Primesce rugarea lui Statu-palmă și se fac cu toții frați de cruce, — în butul lui Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne, cari nu puteau să aibă la inimă pe Statu-palmă, sciți pentru-ce.

Mult au colindat ei prin cea lume largă, făcând câte și mai câte nesdrăvăanii de ale lor, că se pricepeau la așa ceva.

Toate să vi le înșir, peri albi v'ar eși, dragii moșului!

Vă poate fi de ajuns, dacă voiu spune întemplarea cu împăratul-de-galben. Să fiți dar' numai urechi, că așa dragă de poveste nici n'a fost, nici nu mai este, — și dacă veți asculta, multe veți învăța.

Teiu-legănat și frații sei de cruce, ajungând și la împăratul-de-galben, aici cu mic cu mare, dela împărat până la opincă, toți erau îmbrăcați în negru, toți amăriți, cum numai ei aveau cuvânt de a fi.

Ascultați de ce!

Un smeu uriaș și puternic, cum sînt smei, a răpit și a dus cu sine pe tărîmul celalalt pe singura fată. ce-o avea împăratul-de-galben.

Jumătate din împărăție și mâna fetei se fie ale aceluia, ce o va aduce din țeara smeilor.

Pe cine nu-l strîng curelele, când e vorba să-și împlînte sęcurea într'un astfel de lemn?!

De aceea era mîhnită toată lumea din împărăția lui Galben-împărat.

Teiu-legănat, nu se putea să nu cerce și asta una. Dar' nu avea sciință încătrău să apuce ca să deede împărăția smeilor. Acî Statu-palmă-Barbă-cot a fost la locul seu. El 'i-a dus la resuflătoarea pămîntului, de unde, dacă se simția cineva în puteri, ușor putea fi la tărîmul celalalt, unde e și țeara smeilor.

Și resuflătoarea aceea, nu era piedîșă, cum e bună-oară gârliciul pivniții, și așa cu talpa nu puteai merge pe ea. Nu! ea era drept spre sîmburele pămîntului îndreptată, cum e și fîntâna.

Om în toată puterea cuvîntului trebuia să fie acela, care se lăsa în jos!

Teiu-legănat n'a stat mult pe cugete, fără însemînd o mulțime de funii de cele lungi și groase ca mîna prin cot, — le-a legat capăt la capăt. A mai făcut apoi o cîrjă, sciți cîrja, că ați vędut-o, cînd cu săparea fîntîunii celei noue de sub biserică. De cîrjă leagă un capăt de funie, la celalalt pun o grapă, cum e obiceiul.

Că cine se se coboare pe tărîmul celalalt, era o întrebare nu tocmai de toate ȃdilele, și oamenii nostri se cam codiau.

Sfarmă-peatră, el se se coboare.

„Cine leagă bine, desleagă bine“ — vorba ceea. Când funia s'a sgățai, cei de afară se-'l tragă în sus, că bine nu e.

Sfarmă-peatră nu s'a lăsat nici măcar până la jumătatea resuflătoarei, și a trebuit tras în sus. Lui i s'a pus în cap, atât de cumplit poate se mai fie pe acolo în jos. Nici n'au la ce se cerce și ceilalți, că tot la nimic au se rămână. Așa vorbea Sfarmă-peatră.

Ce vĕd ochii, crede inima, — ȃce Teiu-legănat.

Urmează Strîmbă-lemne. Căt Sfarmă-peatră, atâta și el, mai mult înse nimic.

Ce inimă de iepure mai e și în voi! — ȃce Teiu-legănat.

„Furcă și caier vĕ șede bine, dar' nu se căutați lupte cu smeii!“

Lui Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne, nu li-au venit tocmai bine, nisce astfel de vorbe, dar' vedeau și ei, că ȃeu așa este.

Teiu-legănat s'a lăsat drept până pe tărîmul celalalt, ear' ceia aveau se aștepte la resuflătoare, până le-a face semn, că pot se-'l tragă.

Teiu-legănat nu se putea din destul minuna, de ce vedea cu ochii sei! Era ca în țeara smeilor.

A umblat câtva, până a nimerit la cetatea, unde era și locuința smeului. Acea, dic și eu, că era cetate în toată puterea cuvântului. Veți înțelege, să fiți numai luători de seamă la cuvântul din poveste, ca și care nu mai este și cu drag se povestesc.

Smeul era dus de acasă spre a-și vedea de nevoile sale. La timp anumit venia de mâncă de ameați, apoi până de cu seară mai tot dus era. Fata cea de împărat trebuia să-l aștepte cu bucate alese și potrivite, ca să nu fie nici prea, prea, nici foarte, foarte. Și aceasta era cam greu de făcut.

Pe când s'a ivit Teiu-legănat în arătul (preajma) cetății, fata 'l-a și prins cu ochii. Ea îndată cunoasce că e un pământean. Cum ar fi putut, ca să nu-i spună, că el e în cea mai mare primejdie?!

A eșit dar' din cetate și întâlnindu-l, 'l-a rugat ca pe Dumnezeu, să părăsească acele locuri, că dinaintea smeului, cu care preste trei zile are să se cunune, nu poate scăpa viu, nici în sânul pământului!

„Bate toaca la urechea surdului“, vorba ceea. Teiu-legănat spune, că tocmai cu smeul

doresce și el să dea față, de aceea nici un pas nu dă înapoi. Ba și dice, că ținta venirii lui este să ducă fata îndărăt la părinții pământeni, cari lacrimi de sânge varsă de dorul ei.

Ce a fi scris să fie, aceea va și fi, — dice fata în mîntea sa, deci chiamă pe fecior în lăuntru ca să se odihnească nițel și să îmbuce ceva, că 'i-a prinde bine.

A vădut multe cetăți și Teiu-legănat, dar' ca aceea a smeului, de când poartă capul între urechi! De nu o descuia fata precum smeul o învățase, o mie și 'o sută de ani, nu putea cineva să între. A smeului era cetatea și odor scump de fată împărătească închisese el în ea, de aceea a și fost întocmită, cum singur smeul scie și se pricepe a pune un lucru la cale.

Pe Teiu-legănat, după-ce s'a săturat bine 'l-a mai tăiat și o sete, pe care 'și-a astîmpărat-o cu nisce vin, de care nu bea decît smeul, că singur îl scie purta, atît era de tare. Când a cređut fata, că nu e mult pînă la venirea smeului, a luat din cuier ulciorașul verde, în care se găsiau puteri, și le-a dat lui Teiu-legănat de le-a beut.

Avea, adecă smeul, un ulcioraș, care el de sine se umplea de puteri, tot noue. De cîte ori pleca smeul de acasă, totdeauna îl deșerta, și de

câte ori se întorcea, plin trebuia să-l afle. Ulcioraşul era plin plinuţ de puteri de ale smeului, pe când 'l-a beut Teiu-legănat.

Odată, numai ce se face un vuiet grozav, încât până şi cetatea s'a sguduit. La clipită se deschid porţile şi uşile, lăsând să între buzduganul smeului, care face câteva ocoale prin casă şi se aşează la locul seu în cuiu.

Fata spune, că smeul e ca aci. Buzduganul era trimis cale de trei poşte, ca să dea de scire fetei de împărat, ca să-l aştepte.

Teiu legănat apucă buzduganul de mână şi-l răpede înapoi cu atâta putere, încât numai şuerul i se auşia, când a trecut preste capul smeului, de vedut însă, de loc. Nu pot şti, dacă s'a oprit până aci, ori doară tot aleargă încă ?!

Smeul a priceput, că este ce este la casa sa şi grăbia din pas. 'I-a picurat sânge din nara stângă, ceea-ce nenorocire vestesce. Aceasta o scia smeul, dar' el încă nu punea mult temeiu pe credinţele moştenite dela bătrâni. Şi nu e bine să fie omul așa.

Când coala, dă de Teiu-legănat, care până şi puterile din ulcioraşul verde, încă i le sleise.

La trântă se iau, că aceea e mai dreaptă din toate luptele. Smeul ferbea de mânie, dar' să dovedească pe Teiu-legănat, nu putea fi vorbă.

Teiu-legănat numai se cumpenia din picioare și se ținea bine de smeul. Mai mult nu făcea. Dar' numai așa era bine, altcum nu.

Fata de împărat îi privia cu inima frântă cumva, că nu putea să știe ce va fi, și ce n'a fi.

Face smeul, ce face și numai ce-'mi trântesce odată pe nenea Teiu-legănat, așa de-a împlântatul, încât până în brâu 'l-a înfundat în pământ. Teiu-legănat nu-'și pierde cumpetul, dar' vădând, că smeul de abia găfăie de obosit ce este, — își adună odată toate puterile și așa 'mi-ți-'l fată de pământ, de crescutul și de-abia se mai vedea!

Scoate paloșul și-'i ia capul, cât dăci.

Așa a fost lupta lui Teiu-legănat cu smeul. Cine nu crede, meargă să-'l întrebe.

După aceea, el și fata au suflăcat bucatele bune gătite pentru smeul, au mai beut câteva cofe de vin, de care numai în țeara smeilor se află.

„Nu e pentru cine se gătesce, făr' pentru cine se nimeresce“ — vorbă scurtă, vorbă dreaptă.

S'au luat apoi fata și Teiu-legănat cătră resuflătoarea pământului.

Mai ântâiu a fost eșită fata. Așa a fost să fie și n'a fost tocmai bine așa. Veți vedea dumneavoastră.

De altcum Teiu-legănat 'i-a bătut destul capul, că, de cumva frații sei de cruce vor cerca să-'i pună capul, ea să arunce pe resuflătoare ce îi va fi la îndemână, ca el să scie, de ce are să se țină.

Cum au tras aceia afară o drăguță de fată, cum n'a mai fost alta fără a împăratului-de-galben, — stăi! 'și-au ȃis. Acum sîntem la largul nostru! Teiu-legănat și până acum ne-a purtat de nas, cum a vrut el, ce va fi după asta, putem sci. Dar' noi să-'i facem facerea. Ne este frate de cruce, e drept, dar' ce mai drăguță de fată!! Ruptă din soare! Apoi vorba ceea: „Frate, ne-frate, brînză-'i pe bani!“ și: „Fie-care trage spuza pe turta sa.“

Fata, cînd auȃi aceste, cu voie, fără voie, singură ea scia, lăsă o așcicuță pe resuflătoare, care nu s'a oprit, fără pe tărîmul celalalt.

Teiu-legănat vȃdînd, că ce este, — are atăta minte în cap, ca în locul seu să pună un bolovan, cît e mai mare. Apoi s'a tras la o parte.

Trag aceia bolovanul, până unde îl trag și ear' îi dau drumul. S'a cufundat într'atăta prin pămîntul tărîmului celuialalt, de nici până aȃi nu 'l-a mai scos puiu de om la vedere.

Praf și cenușă se alegea de Teiu-legănat!

Apoi să mai crezi la prietin?! — Ba nici la cămașa ce o porți, căci și aceea e cu dosul cătră tine!

Teiu-legănat se ia la pribegite priu țeara smeilor. Nu mai scia nici el, ce se va alege de capul lui.

Dând ocoale precum îl trăgea fierea, stă locului înaintea unui copaciu, ca și care n'a mai vădut nici odată. Nu vorbesc minciună, când dic, că vârful nici că i se vedea.

Cum se înholba el acoloa, numai ce aude un jers*) (vers) jălan, cum numai o inimă mîncată de rele poate să trăgăneze.

Teiu-legănat nu se mai putea sătura de auđul cântecului aceľuia. S'a guit pe copaciu în sus, că de acolo venia jersul.

Când colea un cuib de pajură și în el un biet puiu întristat. O ți două, și putea să sfășie și el cu sborul seu răpede marea de aer și lumină.

Puiul cel de pajură spune lăcrēmând, că nu departe undeva este un bălaur cu douăspre-dece capete, care, nu se scie ciasul, când are să-l mănânce. De un șir de ani acum mumă-sa n'a putut cresce un singur urmaș. Are să peară neamul pajurelor, așa se vede. Bălaurul așteaptă până când puiul pajurei e mare, și ea

*) Cuvânt din popor.

tot numai câte unul făcea, apoi se cumpenesce de o face fără de el.

Teiu-legănat se socotesce, că da să facă el un bine și pajurei aceleia?!

Omul de inimă, iubescce fapta bună, fiindcă prin ea face o plăcere și folos celui, pentru care o ssevîrșesce. Apoi când veđi pe nescine, că se bucură și-ți mulțumescce pentru cele făcute, te bucuri și tu, te simțescce cumva cu un om mai mult și cauți privilegiu de a face bine tot într'una. Aceasta e singura ta fericire. Așa este omul de inimă. El face bine, fără a lua în seamă, că de multe ori: „Fă bine și așteaptă rău!“ „Dreptatea umblă cu capul spart“ și: „Tu nu-l lași să moară, el nu te lasă ca să trăiesci!“

Teiu-legănat sta tot gata, ca să poată privi în față pe cinstitul acela de bălaur cu douăspredece capete. N'a trebuit să aștepte mult!

Teiu-legănat, ce e drept, cu mare trudă, dar' în urmă tot a culcat pe bălaur la pământ, tăiându-i unul câte unul toate capetele. Pe fiecare rană trebuia să pună jaratic, ca nu care cumva să odrăslească alte capete, încă mai multe, precum e obiceiul la bálauri. Un cap de mai era, nu era bine, pot dice. Că și Teiu-legănat era leoșdeu de apă din pricina sudorilor celor multe.

A odihnit o leacă și s'a guit din nou la puiul cel de pajură.

Acesta nu mai scia ce să se facă de voie bună! De abia apuca să vină și mumă-sa, pajura cea bătrână, să se bucure și ea. O doria aceasta și nu o doria. Avea teamă, nu cumva mumă-sa să facă o nefăcută. Bucuria prea mare și venită oare-cum pe neașteptate, întocmai ca și necazul greu, — scot pe om din țipini sucindu-’i mințile. Ba se trezese făcând aceea, ce nici că ’i-a trăsnet vre-odată prin cap, ca să o facă.

De aci temerea puiului de pajură.

Pe când a sosit pajura, Teiu-legănat era ascuns sub aripa puiului. Pajura a rămas uitată, că se aștepta la cuib deșert și în loc, vede bălaurul tăiat bucățele. Nu mai încăpea în piele de voioasă ce era.

Îi venise amiros de om pământean.

A trebuit dar’, ca puiul să spună că cine li-a făcut acel bine, „că eu doresc a-’l răsplăti după cuviință“ — ținea pajura.

Teiu-legănat a fost înghițit, cum soarbe cineva o lingură de apă. De necrețut, dar’ a fost așa, precum vă spuseiu.

Din clipita aceea puiul de pajură n’a mai avut pic de voie bună. Se topia vedând cu ochii.

Pajura cea bătrână a vădut, că nu e bine Face ce face și scoate din nou pe Teiu-legănat, încă mai tinăr și mai frumos, de cum a fost.

— „Ce bine sê-ți fac? cu ce sê-ți respălătesc eu fapta ta cea bună?” — întreabă ea pe Teiu-legănat.

— „Sê mă duci pe pământul nostru, — răspunde acesta, că dorul de casă mă muncesce, de numai eu sciu.“

— „Mare lucru, și cel mai anevoie de împlinit, 'mi-ai cerut fêtul meu! Însê voi face, legăzuindu-te, că tot sătulă mă vei ținê, până voi euși din resufflătoare. Fă seamă de nouê-deci-și-nouê boi, nouê-deci-și-nouê cuptoare de pâne și tot atâtea buți de vin. O mângură (un pic, o țică) de lipsesce din ce am đis, ajungem la nimic! La în josulea 'mi-e destul o mâncare bună, că e mai ușor. Atâta am avut de a-ți đice și mai mult nu!“ — sfirșesce pajura.

Teiu-legănat se ia cătră cetatea smeului, pe care îl omorise.

Aci se găsiu de toate celea. Nu 'i-a fost đar' greu a lua cireada de boi dinnapoi, a duce carêre trebuitoare de vin și pâne.

Toate le-a încărcat pe pajură, 'și-a luat điuă bună dela puiu, s'a urcat sus și el, — apoi haid'!

Pajura, cât simția, că îi scad puterile, își întorcea gura căscată cătră Teiu-legănat, — ear'

aceasta îi arunca de toate orile câte un cuptor de pâne, un bou și o bute de vin.

Când puțin mai lipsia până de-asupra, pajura nu mai putea, ear' Teiu-legănat, nu avea, ce să-'i mai dee.

Era trist, de tot trist așa ceva, dar' era în tocmai precum v'am spus.

Teiu-legănat iute scoate cuțitul din teaca, pe care o avea în șerpar, croiesce un șoșonete bun din pulpa piciorului stâng și-'l aruncă în gura pajurei, care cu o aieptare a și fost afară.

Se dice, că de atunci avem noi piciorul stâng tot mai fără vlagă. Să fie drept, nu știu nici eu.

— „Ce fel de carne a fost, pe care 'mi-ai dat-o în urmă?“ întrebă pajura. Teiu-legănat își arată piciorul plin de sânge.

— „Te-am scos acum, și îmi vine greu să te nedreptățesc, de sciam însă, ce dulce e carnea de om, te mâncam, și pace“.

Teiu-legănat a mai câștigat pe seama pajurei un cuptor de pâne, un bou și o bute de vin. Așa li-a fost înțelesul.

S'au despărțit apoi, pentru a nu se mai vedè până în ziua de azi.

Acî să lăsăm firul vorbei.

Vreau să vă spun isprăvile lui Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne. Statu-palmă-Barbă-cot îmbetrânise acum și nu-și mai spărgea capul cu trebile nimărui.

Ei știind acum, ce s'a ales de Teiu-legănat, au silit fata să spună, că ei au adus-o de pe tărîmul celalalt, și nu altul.

Fata fricoasă, ca toată ființa muierescă, a spus așa cătră tată-seu; ce să se facă? —

Dumnețeu însă, înaintea căruia nici cele mai mici cugete nu sînt tănuite, el scoate — adevărul și dreptatea la lumină. Toată iscusința omenească e un fleac, pe lîngă ce poate Dumnețeu.

El numai o țică 'mi-a încurcat itele lui Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne, și a fost destul.

Bine, că împăratul doria să facă ospetul cât mai îngrabă, — bine, că ceia încă numai asta o așteptau și fata cu voie, fără voie trebuia să se plece, — dar' care să o iee, că atât Sfarmă-peatră, cât și Strîmbă-lemne se îmulțiau?!

Nu mai pomenese de Statu-palmă-Barbă-cot, pentru-că să vedeți, dumneavoastră, dragii moșului, că așa ceva e peste poate. Atunci vorba cîntecului:

- „Un uliu și cu-o potârnică,
- „Un strigoiu cu-o țină mică; —
- „Un grăunte și-un tăciune,
- „Un blăstēm și-o rugăciune.“

Aceasta dar' odată cu capul, nu se putea!

Împăratul, nu scia singur ce să facă?!

Soartea, ea să arete, cui îi priesce norocul!

Se gată oamenii nostri de un ospet ca acela, de și ađi se mai povesteste. Împărații puternici, crai și boieri plini de cinste, erau acum adunați la curțile împăratului-de-galben, și așteptau tragerea sortilor și începerea ospetului. Cu deosebire partea muierescă era tare neastempărată. Sta ca pe jar.

Să vă mai spun una, apoi să mergem mai departe!

Fata împăratului-de-galben lățise vorba, că inelul ei cel cu diamanturi e la flacăul, care a scos-o din țeara smeilor, în semn de încredințare. Și ea scia să arete alt inel, pe care dicea, că 'l-a primit în schimb dela el. Nici Sfarmă-peatră, nici Strîmbă-lemne, nu puteau să arete nimic, făr' îndrugau vorbe potrivite, ca să îmbete lumea cu apă rece. Împregiurarea asta a dat multă sēmēnță de vorbă, și lumea nu scia, ce să creadă.

Altă nedumerire!

Lume multă era adunată în curtea împărătească, loc menit pentru tragerea sortii și așteptau numai eșirea fețelor împărătesci.

Printre mulțime, așa mai la o parte, se putea vedē un flacău zdravēn, care deși îmbrăcat

mai de rînd, avea mai multă zărează*), decât toți feciorii de crai și de împărați! Nu s'a mai vădută așa un flăcău bine făcut și frumos fără seamăn. Ear' în degetul mînei drepte avea un inel frumos de aur lămurit cu lume de adimanturi și petri scumpe, ce sclipiau ca nisce luceferi. Acestea dau de gol pe Teiu-legănat, că tocmai el era flăcăul cel voinic.

Când au eșit afară fețele cele împărătesci cu Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne, — fata împăratului cînt ce-'l prinde cu ochii pe Teiu-legănat, îl cunoaște și descopere tătăne-seu toată șiretenia acelora. Teiu-legănat spune și el, că ce e.

Nici păreche mai potrivită, ca Teiu-legănat cu fata împăratului-de-galben! Se potriviau, vorba cîntecului:

„Și la ochi și la sprîncene,
„Ca doi porumbei la pene;
„Și la ochi și la uitat,
„Ca doi porumbi la sburat.“

Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne cu inimile cînt purecele, tremurau bieții de ei ca frunza în plop. Își temeau cojoacele. Teiu-legănat vîdînd rușinea cea mare, ce li-a venit pe cap, 'i-a

*) Înfățișare impunătoare.

lăsat focului, împăratul însă nu 'i-a mai suferit nici țică mică, făr' cu ojogul 'i-a scos afară.

Așa pățește omul ce poartă traista cu minciunile și e bine așa să o și pățească; doi bani în trei pungii, nu se poate.

La ospățul acela Stat-palmă a avut voie să-și petreacă, fiindcă el a fost descoperitorul resuflătoarei pământului.

A ținut tărăboiul săptămâni încheiate, că a avut din ce.

Teiu-legănat 'și-a adus și părinții lîngă sine, și a domnit în pace și liniște multă vreme. Dreptatea și bunătatea lui a rămas de poveste. De nu vor fi murit, trăiesc și azi.

Gr. Sima al lui Ión.
